

Una nova fita de termenal entre Solius i Sant Feliu

Nova fita emplaçada a mig puig de Balleron. Porta gravada la lletra S a la cara sud-oest.

Al costat, la mateixa fita vista des de la seva cara nord-est, amb el núm. 38 gravat com a terme particular. El cap del martell que serveix d'escala toca una de les filloles.

El foc que el 31 de gener d'enguany cremà el bosc d'una part del sector oriental de l'Ardenya va deixar al descobert, entre altres coses, una possible fita delimitativa de l'antic termenal de Solius (avui Santa Cristina d'Aro) i de Sant Feliu. Aquest molló no va ésser localitzat i, per tant, no representat en el treball que el signant va desenvolupar amb Lluís Esteva¹. Avui es dona a conèixer per a futurs estudiosos del tema tot seguint les mateixes pautes de la investigació esmentada.

• DESCRIPCIÓ

La fita es troba a uns 110 m del puig de Balleron (375 m), també anomenat dels Trialls o de can Rifà, amb el cim avui totalment escapat per haver estat explotat per treure'n pedra. És clavada a 60 m del camí forestal de Sant Benet a Sant Baldiri i Sant Grau d'Ardenya per can Codolar, tot seguint el desbrossat d'una línia elèctrica de mitja tensió (a 10,5 m del pal núm. 93) en direcció SO. El lloc del seu emplaçament és a 363 m s n m.

És un terme artificial fet amb pedra granítica rosada; de forma prismàtica rectangular d'arestes desgasta-

des i vèrtex SE escapat. Fa 35 per 20 per 60 cm. Té dues filloles de rierencs rodats de natura porfídica que el falquen.

Inscripcions gravades: a la cara sud-oest, una S de 20 cm d'alçària; a la cara nord-est el número 38. A la testa, una línia recta incisa, amb petita cassoleta central, indica la direcció NO-SE. La cara on és gravat el núm. 38 està totalment retocada i sobretot rebaixada; està menys manipulada aquella en què figura la lletra S. Ambdues facetes així mateix ratades per l'erosió dels agents atmosfèrics.

Des de la fita hom distingeix una gran panoràmica: el mar, Sant Grau, Montagut, can Codolar, puig de

Sant Baldiri, puig Alt o de les Cols, roca de l'Ombra i puig de Balleron. També l'emplaçament del menhir dit terme Gros² i les fites actuals 11, 12 i 13³. El terreny és planer amb vegetació arbustiva i bosc clarell d'alzines sureres.

Se situa entre les fites actuals anterior 13a i posterior 14⁴, que no es veuen. La distància a aquestes fites és, en línia recta, de 260 i 475 m, respectivament.

• SINOPSI DELS DIFERENTS TERMENALS AL VOLTANT DE LA NOVA FITA

1.- La delimitació de Sant Feliu amb els municipis veïns feta el 1355 per Pere Çacosta i Pere de Prats en nom del rei Pere III de Catalunya és de fixació de límits mitjançant descripcions per sectors, però sense clavar fites. Per al lloc que ens ocupa diu així: "Des de la creu d'en Gras (Terme Gros) baixant es troben i s'estenen fins a mig puig de Balleron a la vista del mar".⁵

2.- La primera fitació feta amb mollons és del 1586. El document original s'ha perdut, però hi ha un trasllat fidel fet per fra Ildefons Navarra, benedictí, datat devers l'agost del 1677. Per a aquest sector ens interessa: "nº 21 un altre terme en lo lloch dit les Creus d'en Gras"⁶ i "nº 22 un altre terme al puig de Balleron que es a la vista del mar".⁷

3.- Joan Fàbregas (1806) dibuixa un croquis del terme municipal de Sant Feliu que més tard utilitza Eduardo González Hurtebise (1905). Es basa en les escriptures dels anys 1355 i 1586. La descripció coincideix amb la realitzada per Ildefons Navarra.

4.- A finals del 1809 foren clavades novament les fites

que delimitaven oficialment els municipis de Sant Feliu i Santa Cristina d'Aro; més tard, l'any 1924, van ser reconegudes amb petites variacions. Representen l'última identificació que s'ha fet del termenal encara vigent. Per a aquest sector ens afecten: les anteriors núm. 6 (1889), equivalent a la núm. 13 (1924) del sud del puig Alt, i la núm. 5 (1889) anàloga a la núm. 13a (no figura a l'acta de replanteig del 1924) de la nova creu d'en Barraquer, al costat de l'antic camí de Sant Feliu a Tossa; i la posterior núm. 4 (1889) igual a la núm. 14 (1924), al costat del mateix camí, a vuitanta metres de la casa de Sant Benet⁸. La nova fita, com ja s'ha dit, està plantada entre les actuals 13a i 14.

• COMENTARIS

a) El document del 1355 diu que el termenal "s'estén fins a mig puig de Balleron". Interpreto que es refereix al vessant, no al cim. Més tard, en el del 1586, el terme és plantat al puig de Balleron, és a dir, al cim; ja no és citat en la delimitació del 1889-1924. Com ja s'ha dit, la nova fita es troba en el vessant NO del puig de Balleron.

b) Està perfectament alineada amb les altres fites anteriors i posteriors, per la qual cosa no queda modificada la termenada vigent. Així, de NO a SE trobem: el terme Gros; la núm. 5 (1889) o 13a (1924); la nova fita descoberta; la del puig de Balleron (1586) i la núm.14 (1924) (Fig. 1).

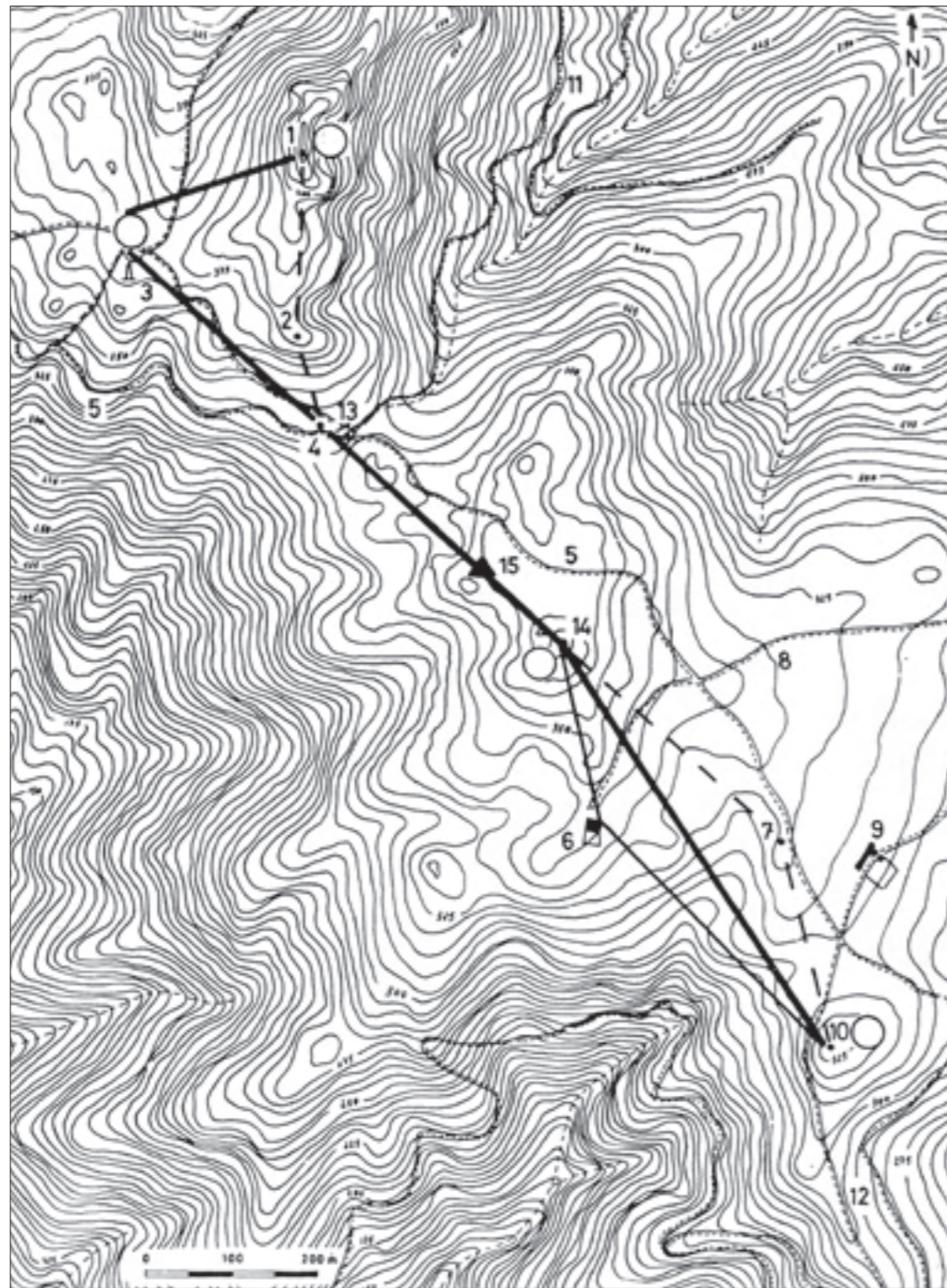
c) Es tracta d'una fita antiga aprofitada com a terme particular. Això no és gens estrany, ja que també el terme Gros i la fita annexa que es troba al cim del puig de Sant Benet, situada a la vora de la núm. 3 (1889) o núm. 15 (1924), totes dues de natura granítica i amb filloles la segona, porten en una de les

Fita calcària de dimensions més petites indicadora de separació de propietats particulars.

1. ESTEVA, L.; PALLÍ, L. (1990): *El termenal de Sant Feliu de Guixols (1354-1980)*. Amics del Museu Municipal. núm. 5. Sant Feliu de Guixols.

2. *Op. cit.* p. 28-30.
3. *Op. cit.* p. 82-84.
4. *Op. cit.* p. 84-86.
5. *Op. cit.* p. 29.
6. *Op. cit.* p. 25.
7. *Op. cit.* p. 30.
8. *Op. cit.* p. 83-85.

Situació de la nova fita en relació amb les existents.

Llegenda: 1) Puig Alt. 2) Emplaçament de la fita 13 actual. 3) Terme Gros (Menhir). 4) Emplaçament de la fita 13a actual. 5) Camí de Sant Benet a Sant Baldiri i Sant Grau d'Ardenya. 6) Can Rifà. 7) Emplaçament de la fita 14 actual, desapareguda l'any 1978. 8) Estació magdalenià de Sant Benet. 9) Sant Benet. 10) Puig de Sant Benet. 11) Camí drecera del Passallís a la nova creu d'en Barraquer. 14) Puig de Balleron. 15) Situació de la nova fita trobada. La ratlla contínua gruixuda correspon al terrenal del 1355; la ratlla contínua prima és la divisòria proposada per Fàbregas-Hurtebise; la ratlla discontinua marca el terrenal actual.

cares la numeració privada 53 i 22, respectivament. Les privades anteriors i posteriors (núm. 36, 37, 39 i 40) són de pedra calcària de Girona, sense filloles, de dimensions 30x25x15 cm i només duen gravada una cara, la corresponent al costat interior de la finca de Sant Benet, amb la correlativa numeració.

d) La lletra S que està marcada en la nova fita és de tipus romana antiga, mentre que la mateixa lletra representada en tota la fitació 1889-1924 és de tipus allargat. Així mateix, des de la primera fita fins a la 13a (1889-1924) apareix en els mollons la inscripció S^{AC} (corresponent a Santa Cristina d'Aro), i a partir de la 14 fins a l'última figura la notació S^s (Solius). La lletra S, que teòricament hauria d'estar represen-

tada en el molló annex del puig de Sant Benet, no és visible, car la seva cara O està molt deteriorada i trencada. De totes maneres, hi figura la incisió en la mateixa direcció que en la nova del 1889-1924.

e) A falta de noves dades es pot dir, amb reserves, que es tractaria d'un terme de la fitació del 1586 -igual que el molló annex del puig de Sant Benet- potser posat més tard o mogut del seu emplaçament. Recordem que la fita del puig de Balleron no s'ha trobat mai.

LLUÍS PALLÍ I BUXÓ
Geòleg

Sis dies d'integració en l'equip d'excavació que du a terme el projecte: "Los primeros pobladores de Extremadura"

La coneixença que hi ha entre l'arqueòleg Eudald Carbonell i qui signa aquestes ratlles, va fer-li possible d'estar una setmana immers dins la dinàmica de les excavacions i estudis que es van portant a terme dins el complex Calerizo-Salor, a la zona de Càceres.

Els jaciments a l'aire lliure en estratigrafia -Vendimia, el Conejar, el Millar i les coves de Santa Ana i Maltravieso- han estat llocs on durant cinc anys l'equip coordinat per Carbonell, Maribel Salcedo i Antoni Canal ha aportat a la Comunitat Extremenya uns resultats prou engrescadors. Tanmateix, en una roda de premsa convocada per explicar -i al mateix temps, exposar gràficament- els resultats obtinguts, es va donar la notícia de la localització, extracció i posterior anàlisi d'unes boles polièdriques que apareixen en estrats anteriors a l'aixelià, i, segons el mateix Carbonell, ja es podria parlar d'artefactes manipulats per l'home, des de fa un milió d'anys. Aquesta notícia va ser gairebé inesperada. I, afortunadament, en sóc testimoni de primera mà per haver-ne parlat amb en Carbonell, ple de pols fins a les celles i suat, però també exultant de satisfacció. Perquè junt amb el seu equip -també amb la mateixa imatge polsosa- ens va ser comunicat que la cova de Santa Ana amagava -i encara amaga- estratigrafia amb bifaços, datada en 130.000 anys d'antiguitat, i estratigrafies inferiors amb indústries polièdriques d'un milió d'anys enrere, segons Carbonell.

He tingut, doncs, l'oportunitat de poder conèixer (expressar, escoltar i també explicar) amb tot un grup de joves estudiants durant una setmana -ja sigui atès per l'alcalde de Malpartida, ja sigui dibuixant bifaços o poliedres-, amb motiu de la meua presència als complexos arqueològics de Càceres.

Quan se't porta -entre un grup reduït d'experts en prehistòria- i tens el privilegi de seu un dels primers a poder veure -embadalit- unes mans empremtades a diferents llocs de l'interior de la cova de Maltravieso difuminades en negatiu, amb colors ocre, o quan tens a les mans un artefacte recentment extret de les fonamentacions que l'han estat conservant fins ara, t'adones que de vegades trobes camins encertats.

NÉSTOR SANCHIZ
Extècnic del Museu d'Història

A la foto, Eudald Carbonell i Néstor Sanchiz amb l'equip de l'excavació (Fot. Jordi Mestre).

A baix, dibuixos d'un bifaç (1) i una bola polièdrica (2) de la cova de Santa Ana (Càceres).

